БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ
ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р Веселин ВУЧКОВ,
член на Научното жури в процедура
за придобиване на образователната и
научна степен „доктор", в секция „Наказателно-правни науки"
при Института за държавата и правото на БАН,
научна област: ш. 3. Социални, стопански и правни науки;
Професионално направление: ш. 3.6. Право;
Научна специалност: Наказателен процес
(Заповед № РД-09-70/21.07.2017 на и.д. директора на ИДП-БАН)

Рецензент: проф. д-р Веселин Бориславов Вучков

Кандидат: Янко Венелинов Ройчев

I. Кратки биографични данни за кандидата

Докторантът Янко Венелинов Ройчев (роден през 1990 г.) е магистър по право от Софийския университет „Св. Климент Охридски" (2014 г.). От 2015 г. до момента е асистент по наказателен процес в Института за държавата и правото при Българската академия на науките. През м. юли 2016 г. е зачислен в същата научна организация за докторант в самостоятелна форма на обучение (Заповед № РД-09-73/08.07.2016 на директора на ИДП-БАН), а за научен консултант е определена доц. д-р Екатерина Салкова. Година по-късно (през м. юли 2017 г.) е отчислен с право на защита (Заповед № РД-09-67/21.07.2017 на и.д. директора на ИДП-БАН).

II. Характеристика на дисертационния труд

Заглавието на дисертационния труд е: „Частното обвинение в българския наказателен процес". Представеният труд е структуриран в *три глави*, придружен е от *въведение* и *заключение*.

Общият *обем* на дисертационния труд е 480 стр. Обемът обхваща: основен текст; списък на използваните съкращения; списък на литературните източници (библиография). Библиографията включва 476 броя литературни източници, сред които 419 броя са на кирилица и 57 броя са на латиница (вътрешно са диференцирани на монографии и

учебници, от една страна, и статии/студии от списания и сборници, от друга). Направени са общо 1081 *бележки под линия*. Приложена е и Декларация за оригиналност.

Глава първа на дисертационния труд е озаглавена „Общи положения“ и включва два параграфа, а всеки параграф включва по шест точки. В *Глава втора*, посветена на частния обвинител, откриваме три параграфа с множество точки и подточки. *Глава трета* анализира процесуалния субект „частен тъжител“ и включва в структурата си три параграфа с множество точки и подточки.

III. Основни приноси

Представеният за защита дисертационен труд се отличава с безспорна *актуалност*, която е обусловена преди всичко от динамиката на правната уредба по неговата тематика. Тази динамика се наблюдава не само по отношение наказателно-процесуалната законова уредба (приемането на нов Наказателно-процесуален кодекс през есента на 2005 г. и отмяна на действащия до тогава НПК от 1974 г.; непрестанни изменения и допълнения в новия НПК от 2005 г. и т. н.) – именно по повод процесуалния участник „пострадал“ откриваме значими различия между законовите регламенти до 2005 г. и след 2005 г.; но подобна динамика можем да открием и в материално-правната уредба по тематиката на дисертационното изложение, независимо от това, че до сега българският законодател не е отменил Наказателния кодекс от 1968 г. и не е приел нов НК. Актуалността на дисертационното изследване се подсилва и от наличието на анализ на Директива 2012/29/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 25-ти октомври 2012 г. за установяване на минимални стандарти за правата, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления.

В съдържанието на дисертационния труд могат да бъдат откроени редица *научни приноси*, които могат да се систематизират по следния начин:

Първо, изключително прецизно са разгледани т. нар. *основания за частното обвинение*. Авторът правилно ги класифицира на основания от исторически характер, от юридически характер, от държавен (властнически) характер, от морален характер, от обществен характер и специфични основания за субекта „частен тъжител“. Класификацията е всеобхватна, а всяко едно от основанията е дискутирано в дълбочина. Формулираните разграничения между основанията са разбираеми и добре аргументирани. Ползваният научен апарат е многоброен, предимно сред български, руски и англоезични източници.

Второ, споделям *дефиницията за частното обвинение*, дефинирана конкретно на стр. 68 от дисертационния труд и аргументирана постепенно на предходните четири страници.

Трето, приносен момент са и формулираните разсъждения относно процесуалния субект „пострадал“ на досъдебното наказателно производство, така както е регламентиран с разпоредбите на новия Наказателно-процесуален кодекс от 2005 г. в отлика от разпоредбите на отменения НПК (1974 г.). Особено интересни и показателни в това отношения са анализите през призмата на ощетеното юридическо лице и относно процесуалния статут на повереника – авторовите тези са формулирани чрез задължителния научен апарат, а представените варианти за решения са защитени с необходимите доводи.

Четвърто, специално искам да изтъкна научния принос, който се съдържа в Глава трета, посветена на частния тъжител, и по-конкретно относно изключително прецизните анализи на преклузивния 6-месечен срок за подаване на тъжба. Тук формулираните алтернативни варианти и решения имат както теоретичен, така и несъмнен практически смисъл, а процесуалната практика е намерила красноречиви и научно-издържани синтез и обобщения.

Наред с изброените четири основни приноса, в съдържанието на дисертационния труд можем да открием и други акценти с приносен характер: а) относно съставомерността на вредите като процесуална предпоставка за конституиране на процесуалния субект „частен обвинител“ (подобни разсъждения могат да се открият и по повод субекта „частен тъжител“); б) относно процесуалното право на пострадалия и на подсъдимия да искат съдействие от органите на МВР за събиране на сведения, които сами не могат да съберат (чл. 83 НПК).

Безспорно достойнство на дисертационния труд е позоваването на съдебната практика (тълкувателна и конкретна), както и категоричното позоваване (и познаване) на доктрината. Това се отнася в равна степен за всички систематични части на труда. Позитивна оценка заслужава и заключението, в което са формулирани прецизно 22 предложения за усъвършенстване на законодателството.

По тематиката на дисертационното изследване докторантът представя *четири научни публикации.* Освен тях Янко Ройчев е автор и на две други публикации (едната в съавторство). Участвал е с научни доклади в редица научни форуми, както и в един проект по програмата за подпомагане на млади учени от БАН.

На основата на гореизложеното смятам, че *авторът на дисертационния труд притежава задълбочени теоретични знания по специалността и категорична способност за самостоятелно научно изследване. Трудът съдържа научни и научно-приложни резултати, които представляват оригинален принос в науката, а в същото време неговата приложна значимост е вън от съмнение*. Смея да

прогнозирам, че с оглед качествата на дисертационния труд пред докторанта Ройчев се очертават отлични перспективи на академичното и на научното поприще.

IV. Критични бележки и препоръки

Към дисертационния труд на Янко Ройчев биха могли да се отправят някои *критични бележки* и *препоръки*.

Най-напред: относно обема на представения за публична защита дисертационен труд. Намирам за неприемливо дисертация с претенция за присъждане на образователно-научната степен „доктор“ да има обем от 480 страници. Не съм привърженик на формални подходи, но в същото време очевидно посоченият обем надхвърля поне двукратно традиционно установените правила през последните години и десетилетия. Вероятно това е продиктувано от темата на дисертацията, която предполага по-задълбочени и всеобхватни разсъждения. Освен това подобна препоръка вероятно би била по-полезна, ако е отправена на по-ранен етап от подготовката на дисертацията и ако е споделена от научния консултант.

На следващо място: ще отправя и две критични бележки по повод изразени тези от докторанта. Първата е по повод формулираното от него предложение да отпадне законовото изискване за несъвместимост между процесуалната роля на свидетеля и процесуалната роля на частния тъжител (стр. 122 и сл.). Намирам за правилно, че настоящата правна уредба систематизира юридически и исторически опит, които налагат въвеждането на подобна забрана. Независимо от това следва да се подчертае, че докторантът Ройчев излага своите аргументи последователно и задълбочено. Втората критична бележка е по повод анализа на чл. 83 НПК (коментиран и по-горе в рецензията). Принципно погледнато, авторът съвестно анализира процесуалното право на пострадалия и на подсъдимия по дела от частен характер да искат съдействие от органите на МВР за събиране на сведения, които сами не могат да съберат (адресати на исканията, празноти в Закона за МВР, съдебна практика и пр.). В същото време авторът изтъква, че „не става ясно защото същото („право“ – бележка моя, В. В.) е предоставено и на подсъдимия“ (стр. 339 от дисертацията). Споделям, че законодателят е последователен в това отношение: подаването на тъжба от пострадалия с оглед образуване на наказателно дело от частен характер е отклонение от служебното (официалното) начало, а типична характеристика на тези производства е липсата на цялата досъдебна процесуална фаза. Освен това, принципите на състезателност, на равни права на страните, на разкриване на обективната истина и др. намират пълно приложение и при провеждането на производства, образувани по тъжба на пострадалия. Вероятно систематичната подредба на коментираното

право не е съвсем прецизна. Но независимо от това, е обяснимо правото да се поиска съдействие от органите на МВР по реда на чл. 83 НПК да бъде предоставено не само на пострадалия (съответно – частния тъжител), но и на подсъдимия.

Посочените критични бележки и препоръки обаче не поставят под съмнение научните приноси и практическата полезност на дисертационното изследване.

V. Заключение

Изхождайки от положителната оценка за представения дисертационен труд, с убеденост формулирам своята *положителна оценка* и препоръка към Научното жури да гласува за присъждането на кандидата на образователната и научна степен „доктор".

13-ти август 2017 г. **Член на журито:** .....
гр. София /проф. д-р В. Вучков/